

Aikuisen ja lapsen välinen kielellinen vuorovaikutus

Päiväkodin vuorovaikutus ja kielitaito

Salla.Kurhila@helsinki.fi

Vuorovaikutus, suomen kielen taito ja monikielinen identiteetti

- Miten päiväkodista ”pääsee läpi” oppimatta suomea?
- Mitä on kielitaito?
- Näkökö lapsen monikielinen identiteetti päiväkodin vuorovaikutuksessa?

Aineisto

Ääni- ja videonauhoitukset

- Eri tilanteita: vapaata ja ohjattua leikkiä, ruokailuja, eskaritunteja, tarinakerhoja
- n. 25 tuntia
- Lapset 3-6-vuotiaita

Metodeista

- Keskusteluanalyysi
 - Autenttisuus
 - Toimintojen ja identiteetin rakentuminen vuorovaikutuksessa, dynaamisuus
- Sosiokulttuuriset teoriat
 - Oppiminen ja vuorovaikutus
 - Vygotskilainen käsitys oppimisesta osallistumisena
 - Marjo Savijärvi 2011: Yhteisestä toiminnasta yhteiseen kieleen – keskusteluanalyttinen tutkimus toisen kielen oppimisesta kielikylppäiväkodin arkitilanteissa

Millaista on päiväkodin vuorovaikutus?

Vuorovaikutus – multimodaalista kielenkäyttöä ja yhteistyötä

- Kieli vain yksi vuorovaikutuksen merkityksiä välittävä modalityetti
- VV perustavanlaatuisesti yhteistyötä – ero kirjoitukseen
 - Kirjoittaessa suhde kirjoittajan ja kielen välillä
- VV:ssa ongelmat enemmän puhujien välillä kuin puhujan ja kielen välillä
- Menestyminen toisessa ei takaa menestymistä toisessa (vrt. Cummins 2000)

Kielitaito

- Cummins: keskustelukielitaito vs. akateeminen kielitaito (BICS vs. CALP)
- Lapsi saavuttaa kohdekielisen vertaisryhmän kesk.kt:n osalta 2 vuodessa, akat. kt:n osalta tarvitaan keskimäärin ainakin 5-7 vuotta
- 6 v. iässä natiivien kt:t eri kehitysvaiheessa

Päiväkodin vuorovaikutus

- Kuten muukin vv – multimodaalista ja yhteistyöhön pyrkivää
- Vuorovaikutus on toiminnallista (vrt. ymmärtäminen aikuisten keskusteluissa)
- Vuorovaikutus on yhteisöllistä
- Vuorovaikutus on rutiineihin kiinnittyvää

Vuorovaikutuksen toimivuus ilman kieltä – riski ja mahdollisuus

- Päiväkodissa päiväohjelma ja siihen liittyvät rutiinit
- Tietty kielelliset rakenteet hakeutuvat tiettyihin konteksteihin – rutiinit ja kiteymät
- Rutiinit mahdollistavat osallistumisen jo varhaisessa kielenoppimisen vaiheessa

Miten maahanmuuttajataustaisten lasten kakkoskielisyys tulee mahdollisesti vuorovaikutuksessa esiin?

Kielitaito (Cummins)

- Keskustelut vs. akat. kt ei suoraan korreloi suullinen/kirjallinen –jaon kanssa
 - Kontekstiin tukeutuva / kontekstista riippumaton
 - Kognitiivisesti vaativa / kogn. helppo
- Miten hyödyntää?
 - Kogn. vaativia tehtäviä, ensin kontekstiin tukeutuen, sitten ilman
 - Esim. syy-seuraus-suhteiden esittäminen ja perusteleminen, ensin pienryhmissä, sitten open interventiot ja lopuksi itsenäisesti

Vuorovaikutus, monikielisyys ja identiteetti päiväkodissa

- Vuorovaikutus toiminnallista, yhteisöllistä, rutiineilla jäsennehtyä ja yhteistyöhön pyrkivää
=> mahdollisuudet ja riskit
- Monikielinen identiteetti (/suomea toisena kielenä puhuvan kategoria) ei automaattisesti relevantti, mutta olemassa vuorovaikutuksellisena resurssina
- Haaste maahanmuuttajataustaiselle lapselle
 - 1) Oppia suomea niin että voi olla mukana
 - 2) Saavuttaa oikeus omistaa kieli

Mitä tästä seuraa?

- Koulutustarpeet, kielell. tiedostaminen
- Toimintojen sanoittaminen
- Sadutus, kirjat, narratiivien tärkeys
- Oman äidinkielen merkitys!
- Identiteetin rakentaminen niin että monikielisyys on voimavara eikä niin että kakkoskielisyys (valtakielen suhteen) on puute

Lähteitä

- Cekaite, Asta – Aronsson, Karin 2004: Repetition and joking in children's second language conversations: Playful recyclings in an immersion classroom. – *Discourse Studies* 6(3), s. 373-392.
- Cummins, J. 2000: *Language, power and pedagogy: Bilingual children in the crossfire*. Clevedon UK: Multilingual Matters.
- Day, Elaine 2002: *Identity and the young English language learner*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Eurydice 2009: *Integrating Immigrant Children into Schools in Europe: Measures to foster communication with immigrant families and heritage language teaching for immigrant children*.
- Kanagy, Ruth 1999: Interactional routines as a mechanism for L2 acquisition and socialization in an immersion context. – *Journal of Pragmatics* 31, s. 1467-1492.
- Mets, Boris – van den Hauwe, Jo 2003: Masked heterogeneity in a multilingual classroom. *Linguistics and Education*, 14:1, s. 51-68.
- Savijärvi Marjo 2011: *Yhteisestä toiminnasta yhteiseen kieleen*. HY.
- Tainio Liisa (toim.) 1997: *Keskusteluanalyysin perusteet*. Tampere: Vastapaino.
- Toohy Kelleen 2000: *Learning English at school. Identity, social relations and classroom practice*. Clevedon: Multilingual Matters.